

บทที่ 5

พัฒนาการผู้ประกอบการประมง

การศึกษาพัฒนาการจากลูกจ้างสู่ผู้ประกอบการประมงทะเล ผู้วิจัยสามารถจำแนกพัฒนาการของผู้ประกอบการประมง ที่ทำให้ขณะผู้ประกอบการประมงเป็นลูกจ้างสามารถพัฒนาเป็นผู้ประกอบการประมงได้จวบจนปัจจุบัน โดยผู้วิจัยทำการศึกษาตั้งแต่ภูมิหลังของผู้ประกอบการประมงก่อนเป็นลูกจ้างประมง สู่การพัฒนาเป็นลูกจ้างประมงระยะแรกเริ่ม ลูกจ้างประมงระยะชำนาญงานและลูกจ้างประมงระยะหัวหน้าคนงานตามลำดับ จนกระทั่งสามารถพัฒนาเป็นผู้ประกอบการประมงในที่สุด ซึ่งสามารถแบ่งพัฒนาการของผู้ประกอบการประมงได้ดังนี้

พัฒนาการก่อนเป็นลูกจ้างประมง

พัฒนาการก่อนเป็นลูกจ้างประมงในจังหวัดสงขลา จะเป็นการศึกษาลักษณะเฉพาะของกลุ่มผู้ประกอบการประมงแต่ละกลุ่ม ประเด็นที่ศึกษา เช่น อาชีพดั้งเดิมของครอบครัวของผู้ประกอบการประมง สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวผู้ประกอบการประมง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก่อนเป็นลูกจ้างประมง การอพยพเข้ามาเป็นลูกจ้างประมงในจังหวัดสงขลา และวิถีชีวิตก่อนเป็นลูกจ้างประมง ซึ่งจะมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มผู้ประกอบการก่อนมาประกอบอาชีพลูกจ้างประมง จะประกอบด้วย 4 กลุ่ม คือ กลุ่มภาคกลางตอนล่าง กลุ่มภาคตะวันออก กลุ่มจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียง และกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งแต่ละกลุ่มมีลักษณะแตกต่างกันดังนี้

1.1 กลุ่มภาคกลางตอนล่าง อาชีพดั้งเดิมของผู้ประกอบการประมงภาคกลางตอนล่างจะเป็นเกษตรกรสวนผลไม้ ซึ่งในพื้นที่จังหวัดภาคกลางตอนล่างเป็นแหล่งเพาะปลูกผลไม้ที่สำคัญ เช่น ลิ้นจี่พันธุ์คอมพิวเตอร์ แม่กลอง หรือชมพูพันธุ์เพชรน้ำผึ้ง เป็นต้น โดยนิยมการปลูกแบบยกร่อง เพราะผลไม้ที่ปลูกต้องการน้ำมาก ประกอบกับ พื้นที่เพาะปลูกติดกับลำคลองสาธารณะทำให้ตอบสนองความต้องการน้ำของผลไม้ได้ดีกว่า ซึ่งการ เพาะปลูกผลไม้จะรอคอยระยะเวลาเพื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตค่อนข้างนาน ทำให้ครอบครัวของผู้ประกอบการประมงที่เป็นชาวสวนผลไม้มักรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพเสริมระหว่างรอเก็บเกี่ยวผลผลิต เพื่อหารายได้มากจนเจอครอบครัวอีกทางหนึ่ง อันเป็นการบ่งบอกถึงสภาพความเป็นอยู่ของผู้ประกอบการที่เคยเป็นชาวสวนผลไม้มาก่อนค่อนข้างยากลำบากและมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดีนัก ทำให้ผู้ประกอบการกลุ่มภาคกลางเมื่อจบการศึกษาภาคบังคับตามหลักสูตรเก่า (ประถมศึกษาปีที่ 4) ก็จะออกหางานเพื่อหารายได้เพิ่มจากทำสวนผลไม้ของครอบครัว

ซึ่งการเป็นลูกจ้างประมงก็เป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถผู้ประกอบการขณะนั้นจะทำได้ โดยเริ่มจากการเป็นลูกจ้างเรือประมงในจังหวัดภูมิลำเนาของตนเอง ซึ่งเรือประมงจะเทียบท่าตามท่าเทียบเรือประมงตามหัวเมืองชายฝั่งด้านอ่าวไทย จวบจนเรือประมงเทียบท่าที่จังหวัดสงขลาที่เป็นจังหวัดการประมงเชิงพาณิชย์ที่สำคัญของภาคใต้ ทำให้เล็งเห็นความต้องการแรงงานของการประมงเชิงพาณิชย์ในจังหวัดสงขลาเป็นจำนวนมาก ผู้ประกอบการประมงจึงตัดสินใจมาประกอบอาชีพลูกจ้างประมงในจังหวัดสงขลา (สัมพันธ์ พรานสมุท, สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2553)

1.2 กลุ่มภาคตะวันออก อาชีพดั้งเดิมของผู้ประกอบการภาคตะวันออกจะเป็นเกษตรกรสวนผลไม้ ซึ่งในพื้นที่จังหวัดภาคตะวันออกเป็นแหล่งเพาะปลูกผลไม้ที่สำคัญ เช่น ทุเรียนพันธุ์หมอนทอง หรือสละเมืองจันทร์ เป็นต้น วิธีการปลูกผลไม้ของภาคตะวันออกจะเป็นแบบสวนธรรมชาติไม่มีการครอบเหมือนอย่างการเพาะปลูกแบบครอบของภาคกลางตอนล่าง โดยจะเพาะปลูกผลไม้เป็นแปลงๆ ซึ่งจะเป็นการเพาะปลูกผลไม้แบบเชิงเดี่ยว เช่น ปลูกทุเรียนก็จะปลูกทั้งแปลง หรือปลูกสละก็จะปลูกทั้งแปลง ซึ่งการปลูกผลไม้ดังที่กล่าวมาแล้วทำให้ได้ผลผลิตคราวละมาก ๆ แต่นอกจากผลผลิตที่ได้จากออกตามฤดูกาล ทำให้ราคาของผลผลิตตกต่ำและรายได้ของครอบครัวผู้ประกอบการไม่เป็นไปตามความคาดหวัง ส่งผลกระทบถึงสภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตเป็นไปอย่างยากลำบาก ทำให้ผู้ประกอบการภาคตะวันออกเริ่มหาอาชีพอื่นเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว การเป็นลูกจ้างประมงในจังหวัดภูมิลำเนาของตนเองก็เป็นทางเลือกหนึ่งของผู้ประกอบการ จวบจนเรือประมงเทียบท่าที่จังหวัดสงขลาที่เป็นจังหวัดการประมงเชิงพาณิชย์ที่สำคัญของภาคใต้ ทำให้เล็งเห็นความต้องการแรงงานของการประมงเชิงพาณิชย์ในจังหวัดสงขลาเป็นจำนวนมาก ผู้ประกอบการประมงจึงตัดสินใจมาประกอบอาชีพลูกจ้างประมงในจังหวัดสงขลา และภายหลังก็อพยพครอบครัวญาติพี่น้องมาประกอบอาชีพประมงในจังหวัดสงขลาอย่างถาวร (อรชุน คงรอด, สัมภาษณ์, 16 มิถุนายน 2554)

1.3 กลุ่มจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียง เนื่องจากภาคใต้เป็นพื้นที่ติดกับทะเลทั้งสองด้านทั้งทางตะวันออกที่ติดอ่าวไทยและทางตะวันตกที่ติดทะเลอันดามัน ทำให้การประกอบธุรกิจประมงมีความสำคัญต่อประชาชนในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งผู้ประกอบการประมงที่เป็นคนในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียงที่เข้ามาประกอบอาชีพประมง ณ ท่าเทียบเรือประมงสงขลา ประกอบด้วยผู้ประกอบการจากอำเภอระโนด อำเภอสทิงพระและอำเภอจะนะ เนื่องจากเป็นอำเภอที่ติดกับชายฝั่งอ่าวไทย ส่วนที่มาจากจังหวัดใกล้เคียงประกอบด้วย ผู้ประกอบการจากอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอท่าแพ จังหวัดสตูล อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุงและอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี เป็นต้น (เครือน้อย อินทรอุดม, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2554) ครอบครัวผู้ประกอบการจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ซึ่งประกอบด้วย การทำนาและการทำสวน

ยางเป็นหลัก ซึ่งแหล่งทำนาข้าวที่สำคัญในพื้นที่ภาคใต้ เช่น อำเภอร่อนนิง อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลาและอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนอาชีพการทำสวนยางจะเป็นผู้ประกอบการจากอำเภออื่นๆ ของจังหวัดสงขลาที่ไม่ติดทะเล ซึ่งผู้ประกอบการบางส่วนอาจจะได้รับจ้างกรีดยาง หรือเป็นเจ้าของสวนยางเอง ซึ่งอดีตราคาข้าวและยางพาราค่อนข้างตกต่ำ และผลผลิตต้องแบ่งกับเจ้าของที่ดิน ทำให้ผลตอบแทนที่ได้รับไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย ส่งผลกระทบถึงสภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียงค่อนข้างยากลำบาก จึงมองหาอาชีพใหม่ที่สร้างรายได้ให้ครอบครัวได้มากขึ้น และการส่งเสริมการประมงพาณิชย์ในจังหวัดสงขลา พร้อมทั้งการก่อสร้างท่าเทียบเรือประมงสงขลาที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้ ทำให้ผู้ประกอบการเริ่มปรับเปลี่ยนอาชีพจากเกษตรกรรมมาเป็นลูกจ้างประมงที่มีรายได้มั่นคงกว่า

1.4 กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อาชีพดั้งเดิมของผู้ประกอบการประมงจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เช่น ทำนา ทำไร่และเลี้ยงสัตว์เป็นหลัก ซึ่งการทำนาและการทำไร่จะประสบปัญหาขาดทุนและผลผลิตที่ได้ต่อไร่ค่อนข้างต่ำ ประกอบกับประสบภาวะแห้งแล้ง ทำให้การเกษตรกรรมได้รับผลตอบแทนไม่คุ้มค่า เท่าที่ควร จึงทำให้ผู้ประกอบการประมงจากภาคตะวันออกเฉียงเหนืออพยพเข้ามาสู่เมืองใหญ่ต่างๆ เพื่อประกอบอาชีพอื่นๆ แทนการทำเกษตรที่เป็นอาชีพดั้งเดิมของครอบครัว (สายยนต์ เศษขุนทด ผู้ให้ข้อมูล เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2554) สภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการภาคตะวันออกเฉียงเหนือค่อนข้างยากลำบาก ทำให้เกิดปรากฏการณ์ทะลักของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือสู่เมืองใหญ่ เช่น ขอนแก่น อุบลราชธานี นครราชสีมา เชียงใหม่ กรุงเทพมหานคร เป็นต้น โดยเริ่มมาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คนงานก่อสร้าง ลูกจ้างธุรกิจต่างๆ พนักงานโรงงาน จวบจนเริ่มอพยพสู่หัวเมืองสำคัญทางภาคใต้โดยมีสงขลาเป็นเป้าหมายสำคัญ ทำให้ประชาชนจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเริ่มเข้ามาเป็นแรงงานในพื้นที่จังหวัดสงขลา โดยการประกอบอาชีพลูกจ้างประมงก็เป็นทางเลือกหนึ่งของผู้ประกอบการภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการเข้ามาหางานทำในพื้นที่จังหวัดสงขลา (สายยนต์ เศษขุนทด, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2554)

2. วิถีชีวิตก่อนเป็นลูกจ้างประมง ตามบทวิเคราะห์ข้างต้นจะเห็นได้ว่าก่อนที่ผู้ประกอบการประมงจะมาเป็นลูกจ้างประมง จะประกอบอาชีพอื่นมาก่อน แต่ไม่ประสบความสำเร็จมากนัก ซึ่งจะกล่าวถึงดังนี้

2.1 การเป็นแม่ค้าอิสระแต่ไม่สามารถดำเนินธุรกิจให้สามารถอยู่รอดและประสบความสำเร็จได้ การเป็นเกษตรกรแต่ประสบภาวะขาดทุนจากต้นทุนการเพาะปลูกที่สูงขึ้นและราคาผลผลิตที่ต่ำกว่าต้นทุน การเป็นลูกจ้างธุรกิจอื่นแต่ไม่สามารถก้าวหน้าและมีรายได้ตามความต้องการของครอบครัว จึงเข้ามาเป็นลูกจ้างประมงแทนอาชีพเดิม ซึ่งในอดีตถือว่ารายได้ของลูกจ้าง

ประมงเป็นรายได้ที่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูครอบครัว ทั้งยังสามารถหารายได้เสริมจากการรับจ้าง คัดแยกปลาในวันที่ไม่มีงานหรือปฏิบัติงานเสร็จเร็วกว่าปกติ (สัมพันธ์ พรานสมุทร, สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2553)

2.2 ผู้ว่างงาน เนื่องจากต้องการหารายได้เสริมให้กับครอบครัวจึงยอมมาเป็นลูกจ้าง ประมง เช่น แม่บ้านที่ว่างงานแต่อยากหารายได้เพิ่ม คนที่ต้องการเปลี่ยนงานที่สามารถปฏิบัติงาน อยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดสงขลาได้สะดวก แม้บางครั้งคนกลุ่มนี้ไม่จำเป็นต้องประกอบอาชีพ ลูกจ้างประมงเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว เพราะกลุ่มสมรสสามารถหารายได้พอเพียงที่จะเลี้ยงดู ครอบครัวและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ไปตามที่ผู้ประกอบการประมงต้องการ ซึ่งกลุ่มสมรสอาจจะ ประกอบอาชีพข้าราชการหรือเป็นลูกจ้างประมงระดับหัวหน้าคนงาน เป็นต้น (สายยนต์ เศษขุนทด, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2554)

2.3 ผู้มีความเชี่ยวชาญการประกอบอาชีพประมง เนื่องจากการประกอบอาชีพดั้งเดิมของ ครอบครัวคือ การประกอบอาชีพประมง ทำให้ผู้ประกอบการประมงเลือกที่จะเป็นลูกจ้างประมงที่ ตนเองมีทักษะ ประสบการณ์และความชำนาญจากการช่วยเหลือบิดามารดาประกอบอาชีพประมง ตั้งแต่ยังเยาว์ มีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานเป็นลูกจ้างประมงได้ทันที แต่ยังคงสั่งสมทักษะ ประสบการณ์และความชำนาญในการประกอบอาชีพประมงให้มากขึ้น เพื่อพัฒนาเป็นลูกจ้างระดับ ชำนาญงานและระดับหัวหน้าคนงานต่อไปตามลำดับ (เครือน้อย อินทรอุดม, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2554)

2.4 ผู้ประกอบการประมงเลือกที่จะเป็นลูกจ้างประมงเอง ซึ่งบางครั้งอาจมีหลายสาเหตุ ประกอบกัน เช่น ผู้ประกอบการประมงเพิ่งจบการศึกษาภาคบังคับตามหลักสูตรเดิม (ประถมศึกษา ปีที่ 4) ไม่ได้ศึกษาต่อเป็นผู้ว่างงานและครอบครัวประกอบอาชีพประมงดั้งเดิมจึงเลือกประกอบ อาชีพลูกจ้างประมง หรือผู้ประกอบการประมงเคยเป็นแม่ค้าขายอาหารแต่ไม่ประสบความสำเร็จ และสามีประกอบอาชีพลูกจ้างประมงอยู่แล้ว จึงชักชวนมาเป็นลูกจ้างประมงด้วยกัน เป็นต้น (ตา พรานสมุทร, สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2553)

3. การก้าวมาเป็นลูกจ้างประมง จะเกิดขึ้นในช่วงการปฏิบัติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504-พ.ศ.2509) ซึ่งมีการเปิดใช้ท่าเทียบเรือประมงสงขลาทำให้การ ประมงเชิงพาณิชย์ในจังหวัดสงขลาเริ่มเป็นรูปเป็นร่าง และมีการหลั่งไหลของประชาชนภาคต่างๆ เพื่อเข้ามาเป็นลูกจ้างประมงในจังหวัดสงขลา เนื่องจากเดิมลูกจ้างประมงส่วนใหญ่มีอาชีพ เกษตรกรรม ซึ่งมีรายได้ต่ำและไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับราคาผลผลิตเป็นหลัก ทำให้ประชาชนเหล่านี้ ต้องการเป็นลูกจ้างประมงในจังหวัดสงขลาที่มีรายได้ที่แน่นอนกว่า และการด้อยการศึกษาของ ลูกจ้างประมง เนื่องจากได้รับการศึกษาเพียงภาคบังคับตามหลักสูตรเก่า (ประถมศึกษาปีที่ 4) ซึ่ง

ทางเลือกในการประกอบอาชีพมีค่อนข้างน้อย ทำให้การเป็นลูกจ้างประมงในจังหวัดสงขลาเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการประกอบอาชีพของผู้ด้อยการศึกษาเหล่านี้

พัฒนาการขณะเป็นลูกจ้างประมง

พัฒนาการขณะเป็นลูกจ้างประมง จะเป็นการศึกษาตั้งแต่ผู้ประกอบการประมงเป็นลูกจ้างประมงระยะแรกเริ่มจบจนเป็นผู้ประกอบการประมงในที่สุด ประเด็นที่ศึกษา เช่น หน้าที่ความรับผิดชอบ สภาพความเป็นอยู่ของลูกจ้างแต่ละกลุ่ม การคัดแยกลูกจ้างประมง การสั่งสมประสบการณ์ การพัฒนาตนเอง และการสะสมทุน โดยผู้ประกอบการประมงขณะเป็นลูกจ้างประมง จะประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มลูกจ้างประมงระยะแรกเริ่ม กลุ่มลูกจ้างประมงระยะชำนาญงาน และกลุ่มลูกจ้างประมงระยะหัวหน้างาน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มลูกจ้างประมงระยะแรกเริ่ม

ก่อนเป็นลูกจ้างประมงระยะแรกเริ่ม ผู้ประกอบการประมงจะพิจารณาว่าลูกจ้างประมงจะทำหน้าที่ใดจึงจะเหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละคน ซึ่งหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกลูกจ้างประมงระยะแรกเริ่มแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วย

1.1 การคัดแยกลูกจ้างประมง ผู้ประกอบการประมงจะกำหนดให้ลูกจ้างคนใดเป็นเด็กเรือ หรือลูกจ้างแพปลา โดยพิจารณาจากจากประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) เพศ เป็นประเด็นแรกในการคัดแยกลูกจ้างประมงโดยเพศชายส่วนใหญ่จะให้ทำงานที่ต้องอาศัยความแข็งแรงความอดทนและการเสี่ยงอันตรายอย่างการเป็นเด็กเรือ แต่ก็มีบางส่วนที่เป็นลูกจ้างแพปลา เนื่องจากงานบางอย่างของลูกจ้างแพปลาต้องอาศัยความแข็งแรงและความอดทน เช่น การชั่งสัตว์ทะเล การขนส่งสัตว์ทะเลจากท่าขนถ่ายสัตว์ทะเลมาจำหน่ายที่แพปลา หรือลือแม่ค้าส่ง หรือการบรรจุหีบห่อและขนส่งไปยังลูกค้าที่อยู่ต่างจังหวัด เป็นต้น ส่วนเพศหญิงจะเป็นลูกจ้างแพปลาเพื่ออย่างเดียว เนื่องจากเพศหญิงจะมีความละเอียดกว่าเพศชาย ทำให้ลูกจ้างเพศหญิงได้รับหน้าที่ เช่น คัดแยกสัตว์ทะเล แล่นื้อปลา หรือการแปรรูปสัตว์ทะเล เป็นต้น (สัมพันธ์ พรานสมุทร, สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2553)

2) ทักษะการประกอบอาชีพประมง เป็นการคัดแยกลูกจ้างประมงที่มีทักษะประสบการณ์และความชำนาญในการประกอบอาชีพประมงอยู่แล้ว จะได้รับการพิจารณาเข้าทำงานก่อนกลุ่มที่ไม่มีทักษะ ประสบการณ์และความชำนาญในการประกอบอาชีพประมงหรืออาจจะพิจารณาเป็นลูกจ้างประมงชำนาญงานเลยก็ได้ ซึ่งนอกจากการพิจารณาการรับเข้าทำงานและ

การเป็นลูกจ้างชำนาญงานแล้ว ยังรวมไปถึงการพิจารณาค่าจ้างหรือผลตอบแทนที่ลูกจ้างจะได้รับอีกด้วย (อนันต์ ต้นเจริญ, สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2553)

3) อายุ เนื่องจากลักษณะงานของลูกจ้างประมงก่อนจ้างจะต้องอาศัยความแข็งแรง ความอดทน ความละเอียดและการเสี่ยงอันตรายดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ผู้ประกอบการประมงต้องพิจารณาอายุของลูกจ้างประมงที่จะรับเข้ามาทำงานว่าจะรับผิดชอบหน้าที่ได้ในระดับไหน ถ้าเป็นลูกจ้างที่มีอายุยังน้อยอยู่ก็อาจจะให้รับผิดชอบหน้าที่ไม่สำคัญมากนัก เมื่ออายุมากขึ้นผู้ประกอบการประมงก็จะพิจารณาเพิ่มความรับผิดชอบให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับค่าจ้างที่ลูกจ้างจะได้รับเพิ่มขึ้นด้วย (บารมี พวงสุวรรณ, สัมภาษณ์, 25 เมษายน 2554)

4) ภูมิลาเนา ลูกจ้างประมงเป็นคนในพื้นที่ที่จะพิจารณาเข้าทำงานก่อน เนื่องจากส่วนใหญ่จะมีที่พักอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลาและลูกจ้างกลุ่มนี้จะทำงานกับผู้ประกอบการประมงก่อนข้างนานกว่าลูกจ้างประมงที่ไม่ใช่คนในพื้นที่ พร้อมทั้งยังสามารถตรวจสอบประวัติและความประพฤติของลูกจ้างที่เป็นคนในพื้นที่ได้สะดวกกว่าลูกจ้างที่เป็นคนนอกพื้นที่ (สุรีย์ ใส่วาดเจริญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2554)

1.2 กลุ่มลูกจ้างประมงระยะแรกเริ่ม จะแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ กลุ่มเด็กเรือ กลุ่มลูกจ้างแปปลาและแม่ค้าส่งสัตว์ทะเล ซึ่งแต่ละกลุ่มมีลักษณะที่แตกต่างกันดังกล่าวต่อไปนี้

1) เด็กเรือ จะทำหน้าที่คัดแยกสัตว์ทะเล วางอวน เก็บอวน ซ่อมแซมอวน ดองสัตว์ทะเล ขนถ่ายสัตว์ทะเล ซึ่งการขนถ่ายสัตว์ทะเลจะเริ่มพร้อมกับช่วงการซื้อขายสัตว์ทะเล แต่จะเสร็จสิ้นก็ต่อเมื่อล้างทำความสะอาดถังดองสัตว์ทะเลหรือกระบะดองสัตว์ทะเล พร้อมนำไปเก็บบนหลังคาของเรือประมงก็ถือเป็นอันเสร็จสิ้นตอนในการขนถ่ายสัตว์ทะเล (อนันต์ ต้นเจริญ, สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2553) ซึ่งลักษณะงานที่กล่าวมาข้างต้นต้องอาศัยความแข็งแรง ความอดทนของเพศชายเป็นหลัก พร้อมทั้งต้องเสี่ยงอันตรายจากสภาวะการณ์ต่างๆ เช่น การเผชิญมรสุม การถูกปล้นเรือประมงจากกลุ่มโจรสลัด หรือการถูกจับกุมเมื่อรุกล้ำน่านน้ำของประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น กลุ่มลูกจ้างภาคกลางตอนล่างและภาคตะวันออกจะเป็นกลุ่มแรกที่เข้ามาเป็นเด็กเรือ เนื่องจากคนกลุ่มนี้จะมากับเรือประมงที่มาจอดเทียบท่าที่จังหวัดสงขลา เมื่อสังเกตเห็น โอกาสที่จะพัฒนาเป็นลูกจ้างประมงระดับชำนาญงาน พร้อมทั้งการต้องการลูกจ้างประมงที่มีทักษะ ประสบการณ์และความชำนาญในการประกอบอาชีพประมงเป็นอย่างดี ทำให้คนกลุ่มนี้สามารถพัฒนาเป็นลูกจ้างเรือประมงชำนาญงานและหัวหน้าคนงานได้อย่างรวดเร็วกว่ากลุ่มอื่นๆ ส่วนลูกจ้างภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเข้ามาเป็นเด็กเรือในภายหลัง ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่การประมงเชิงพาณิชย์ในจังหวัดสงขลามีความเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมาก และมีการต้องการลูกจ้างเรือประมงเป็นจำนวนมาก สภาพความเป็นอยู่ของเด็กเรือก่อนจ้างจะไม่ใช่หลักแหล่งจะอาศัยอยู่ในเรือประมงเป็นส่วนใหญ่

จวบจนพัฒนาเป็นลูกจ้างเรือประมงชำนาญงานจึงหาทางขยับขยายไปเช่าบ้านในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อสร้างครอบครัวอย่างจริงจัง

2) ลูกจ้างแพปลา และแม่ค้าส่งสัตว์ทะเล จะทำหน้าที่คัดแยกสัตว์ทะเล ซึ่งนำหน้าสัตว์ทะเลที่คัดแยกแล้ว คองสัตว์ทะเล เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการซื้อขายสัตว์ทะเล ซึ่งการซื้อขายสัตว์ทะเลจะเริ่มในเวลา 2.00 – 10.00 น. เป็นต้นไป พร้อมทั้งบรรจุหีบห่อสัตว์ทะเล เพื่อนำส่งลูกค้าที่อยู่ต่างจังหวัด (ณัฐพงษ์ สุดสงวน, สัมภาษณ์, 29 สิงหาคม 2554) กลุ่มลูกจ้างจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียงจะเป็นกลุ่มแรกที่เข้ามาเป็นลูกจ้างแพปลา เนื่องจากมีที่พักอาศัยอยู่ที่อำเภอเมืองจังหวัดสงขลา และไม่ต้องการเดินทางไกลเพื่อออกเรือประมงไปจับสัตว์ทะเลเป็นระยะเวลาานานๆ เมื่ออาจมีรายได้ไม่น้อยกว่าเด็กเรือก็ตาม ส่วนกลุ่มลูกจ้างภาคกลางตอนล่างและภาคตะวันออกจะเป็นกลุ่มที่เข้ามาเป็นลูกจ้างแพปลาถัดมา เนื่องจากผู้สมรสเป็นลูกจ้างเรือประมงและต้องการหารายได้เพิ่มให้แก่ครอบครัว จึงเข้ามาเป็นลูกจ้างแพปลาในจังหวัดสงขลา หรือเป็นเด็กเรือมาก่อนแล้วค่อยปรับเปลี่ยนมาเป็นลูกจ้างแพปลาที่มีสถานภาพและความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนมั่นคงแน่นอนกว่า ส่วนกลุ่มลูกจ้างภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเป็นกลุ่มสุดท้ายที่เข้ามาเป็นลูกจ้างแพปลา ซึ่งส่วนใหญ่จะพัฒนามาจากเด็กเรือแล้วปรับเปลี่ยนมาเป็นลูกจ้างแพปลาในภายหลัง สภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของลูกจ้างแพปลาค่อนข้างยากลำบาก เนื่องจากรายได้หรือค่าจ้างจากการทำงานค่อนข้างน้อย และไม่สามารถตอบสนองความต้องการต่างๆ ได้อย่างครบถ้วน ทำให้ลูกจ้างแพปลาต้องวางแผนในการใช้จ่ายภายในครอบครัวให้ดี เพื่อให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่อบุคคลในครอบครัว

2. กลุ่มลูกจ้างระยะชำนาญงาน

กลุ่มลูกจ้างประมงระยะชำนาญงาน หลังจากผู้ประกอบการประมงเป็นลูกจ้างประมงมาได้ระยะหนึ่ง ก็จะพัฒนาทักษะ ประสบการณ์และความชำนาญในการประกอบอาชีพประมงจนได้รับความไว้วางใจจากผู้ประกอบการประมงให้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่สูงขึ้น นอกจากนี้จะได้รับตำแหน่งหน้าที่สูงขึ้นแล้วยังรวมไปถึงรายได้ที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งกระบวนการที่สำคัญประกอบด้วย

2.1 การสั่งสมประสบการณ์ เป็นการเตรียมความพร้อมที่ลูกจ้างประมงที่จะพัฒนาเป็นลูกจ้างประมงระยะชำนาญงาน และระยะหัวหน้าคนงาน จวบจนการพัฒนาเป็นผู้ประกอบการประมงในที่สุด ซึ่งสิ่งที่ลูกจ้างประมงระยะแรกเริ่มต้องเรียนรู้จะประกอบด้วย

1) การพัฒนากระบวนการปฏิบัติงาน เพราะการเป็นผู้ประกอบการประมงที่จะประสบความสำเร็จจะต้องรู้ระบบและขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างครบถ้วน ทั้งยังต้องมีทักษะ

ประสบการณ์และความชำนาญในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี เพื่อถ่ายทอดให้ผู้ได้บังคับบัญชาสามารถปฏิบัติงานตามความต้องการของผู้ประกอบการประมงได้อย่างเหมาะสม เช่น ผู้ประกอบการเรือประมงส่วนใหญ่มักเป็นลูกจ้างเรือประมงมาก่อนทำให้มีความรู้ในเรื่องเครื่องในการจับสัตว์ทะเลแต่ละประเภท ปริมาณเสบียง น้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำแข็งที่ใช้ในแต่ละรอบระยะเวลาการจับสัตว์ทะเล แหล่งจับสัตว์ทะเลแต่ละประเภท การใช้เรดาห์ โซนาร์และการควบคุมเรือ ตลอดจนต้องสามารถปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างออกจับสัตว์ทะเลที่ได้รับแจ้งจากได้กึ่งได้อย่างเหมาะสม (สัมพันธ์ พรานสมุทร, สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2553)

2) การพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ความจำเป็นต่อการติดต่อประสานทางธุรกิจและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการประมงกับลูกค้าทางธุรกิจ ทั้งผู้ประกอบการประมงหรือลูกค้าที่ทำธุรกิจด้วยกัน ทำให้ลูกจ้างประมงที่จะพัฒนาเป็นผู้ประกอบการประมงต้องพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์ เพื่อสร้างเครือข่ายและพันธมิตรทางธุรกิจประมงในอนาคต ดังนั้นผู้ประกอบการประมงจะต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ประกอบการประมงอื่นตั้งแต่ยังเป็นลูกจ้างประมง เมื่อพัฒนาเป็นผู้ประกอบการประมงก็จะได้รับความช่วยเหลือและเอื้อประโยชน์จากผู้ประกอบการประมงที่เป็นลูกค้าทางธุรกิจต่อไป (สุริย์ ไข้ววดเจริญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2554)

3) การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการธุรกิจ ผู้ประกอบการประมงจะประกอบธุรกิจให้ประสบความสำเร็จได้ต้องมีระบบการบริหารจัดการที่ดี ทำให้ลูกจ้างประมงที่ต้องการพัฒนาเป็นผู้ประกอบการประมงในอนาคตต้องมีทักษะ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการธุรกิจประมง ซึ่งสามารถเรียนรู้จากผู้ประกอบการประมงที่เป็นผู้บังคับบัญชา ผู้ประกอบการประมงอื่นที่ประสบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ บิดามารดาหรือเครือญาติ การครุพักักจำ กระทั่งการลองผิดลองถูกด้วยตนเอง ก็จะทำให้ประสบการณ์การบริหารจัดการมีมากขึ้น เมื่อเกิดปัญหาหรือสถานการณ์ที่เคยผ่านการบริหารจัดการมาแล้วครั้งหนึ่ง ก็จะสามารถแก้ไขปัญหาหรือจัดการสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างราบรื่น (ศุภากร เสวตธนาคล, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2554)

การสั่งสมประสบการณ์ของลูกจ้างประมงระยะแรกเริ่ม เพื่อเป็นลูกจ้างประมงระยะชำนาญงาน และระยะหัวหน้าคนงาน จวบจนการพัฒนาเป็นผู้ประกอบการประมงในที่สุด จะประกอบด้วย การพัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน ทักษะมนุษยสัมพันธ์และทักษะการบริหารจัดการธุรกิจ อันเกิดจากการครุพักักจำจากลูกจ้างประมงด้วยกัน หรือผู้ประกอบการประมง การลองผิดลองถูกด้วยตนเอง พร้อมทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น

2.2 ลูกจ้างประมงระดับชำนาญงานแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ กลุ่มลูกจ้างเรือประมงชำนาญงาน กลุ่มลูกจ้างแพปลาและแม่ค้าส่งชำนาญงาน ซึ่งแต่ละกลุ่มมีลักษณะที่แตกต่างกันดังนี้

1) กลุ่มลูกจ้างเรือประมงชำนาญงาน ประกอบด้วย เอ็นจิเนียร์ และนายท้ายเรือ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) เอ็นจิเนียร์ จะทำหน้าที่ช่างซ่อมบำรุงเครื่องยนต์เรือประมงขนาดออกจับสัตว์ทะเล เนื่องจากช่วงแรกเครื่องยนต์เรือประมงจะนำเข้ามาจากประเทศญี่ปุ่น แต่มาช่วงหลังก็เห็นกลับมาใช้เครื่องยนต์เรือประมงจากประเทศสหรัฐอเมริกา การนำเข้าเครื่องยนต์เรือประมงดังกล่าวต้องนำเอาวิศวกรที่มีความรู้และทักษะในการใช้งานและการซ่อมบำรุงเครื่องยนต์เรือประมงมาอบรมฝึกหัดให้กับช่างที่เป็นคนไทย เมื่อได้ยืมชาวต่างชาติเรียกว่า “เอ็นจิเนียร์” (engineer) ก็นำมาแสดงเรียกช่างคนไทยว่า “อีนีเย” นั่นเอง เอ็นจิเนียร์จะเป็นลูกจ้างเรือประมงที่มีความรู้เรื่องช่างเครื่องยนต์มาก่อนส่วนใหญ่จะไม่ได้เล่าเรียนมาจากสถาบันการศึกษาใด แต่จะอาศัยทำงานในอู่ซ่อมเครื่องยนต์และใบพัดเรือประมงเป็นหลัก ซึ่งเมื่อมีทักษะและประสบการณ์ในระดับหนึ่งก็จะมาเป็นเอ็นจิเนียร์ที่มีรายได้สูงกว่าการเป็นลูกจ้างอู่ซ่อมเครื่องยนต์และใบพัดเรือประมง (อนันต์ ดันเจริญ, สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2553)

(2) นายท้ายเรือ มีหน้าที่คล้ายคลึงกับเด็กเรือทั่วไป แต่สิ่งที่เพิ่มจากหน้าที่ประจำคือการบังคับควบคุมเรือประมง ติดต่อกับผู้ประกอบการเรือประมง ดูเรดาห์และโซน่า แทนได้กั้งเรือขณะพักนอน การได้เป็นนายท้ายเรือในหมู่ลูกจ้างเรือประมงถือว่าเป็นการเตรียมการเพื่อเป็นได้กั้งเรือในอนาคตอันใกล้ ดังนั้นเมื่อผู้ประกอบการเรือประมงมีนายท้ายเรือเก่งก็จะเพิ่มจำนวนเรือประมง เพื่อรองรับกับการปรับตำแหน่งนายท้ายเรือเป็นได้กั้งเรือประมงต่อไป (อนันต์ ดันเจริญ, สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2553) กลุ่มลูกจ้างภาคกลางตอนล่างและภาคตะวันออกจะพัฒนาเป็นลูกจ้างเรือประมงชำนาญงานอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการประมงเชิงพาณิชย์ได้พัฒนาในพื้นที่ภาคกลางตอนล่างและภาคตะวันออกก่อนภาคอื่น ทำให้ลูกจ้างภาคกลางตอนล่างและภาคตะวันออกมีทักษะ ประสบการณ์และความชำนาญในการประกอบอาชีพประมงและอาชีพที่เกี่ยวข้องมากกว่ากลุ่มลูกจ้างภาคอื่นๆ ส่วนกลุ่มลูกจ้างจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียงจะพัฒนาเป็นลูกจ้างเรือประมงชำนาญงานค่อนข้างน้อยไม่เท่ากับลูกจ้างภาคกลางตอนล่างและภาคตะวันออก ส่วนลูกจ้างภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะพัฒนาเป็นลูกจ้างเรือประมงชำนาญงานลำดับหลังสุด ลูกจ้างกลุ่มนี้ค่อนข้างจะใช้ระยะเวลาสั่งสมประสบการณ์และฝึกฝนทักษะจนเชี่ยวชาญมากกว่าลูกจ้างประมงภาคอื่นๆ เนื่องจากลูกจ้างภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่มีทักษะ ประสบการณ์และความชำนาญในการประกอบอาชีพประมงมาก่อน ทำให้ต้องฝึกฝนใหม่ตั้งแต่ต้น สภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของลูกจ้างเรือประมงชำนาญงานค่อนข้างพอมือพอกินจนถึงค่อนข้างดี เนื่องจากเป็น

ช่วงที่ลูกจ้างประมงเริ่มสร้างครอบครัวเป็นของตนเอง ซึ่งเป็นช่วงที่ลูกจ้างประมงจะแต่งงานมีครอบครัวกันมากที่สุด เนื่องจากความพร้อมในเรื่องรายได้ที่มากขึ้นเป็นสำคัญ ประกอบกับอายุของลูกจ้างประมงระดับชำนาญงาน ในช่วงนี้จะอยู่ที่ประมาณ 22 – 30 ปีเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมต่อการสร้างครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจและฐานะทางสังคม

2) การเป็นลูกจ้างแพปลา และแม่ค้าส่งสัตว์ทะเลระดับชำนาญงาน จะปฏิบัติหน้าที่คล้ายคลึงกับลูกจ้างแพทั่วไปแต่จะได้รับความไว้วางใจจากนายจ้างให้ปฏิบัติงานตามลำพัง โดยไม่มีการควบคุมและกำกับการปฏิบัติจากหัวหน้าคนงานหรือผู้ประกอบการแพปลา อาจปฏิบัติงานแทนหัวหน้าคนงานหรือผู้ประกอบการแพปลาในบางสถานการณ์ที่ไม่มีความสำคัญมากนัก (สุภากร เสวตธนาคล, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2554) ถ้าผู้ประกอบการประมงมีลูกจ้างแพปลาและแม่ค้าส่งระดับชำนาญงานในระดับหนึ่ง ก็จะทำให้ผู้ประกอบการประมงสามารถประหยัดระยะเวลาในการปฏิบัติงานและค่าใช้จ่ายในการจ้างลูกจ้างลด พร้อมสร้างประสิทธิภาพต่อผลผลิตที่ผู้ประกอบการแพปลาได้รับอีกด้วย กลุ่มลูกจ้างจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียงจะพัฒนาเป็นลูกจ้างแพปลาชำนาญงานมากกว่าลูกจ้างภาคอื่นๆ เนื่องจากลูกจ้างจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียงจะเป็นลูกจ้างแพปลามากกว่าลูกจ้างภาคอื่นๆ และการได้รับความไว้วางใจจากผู้ประกอบการแพปลามากกว่าลูกจ้างภาคอื่นๆ ส่วนลูกจ้างภาคกลางตอนล่างและภาคตะวันออกจะพัฒนาเป็นลูกจ้างแพปลาชำนาญงานเป็นกลุ่มต่อมา เนื่องจากต้องการปรับเปลี่ยนจากลูกจ้างเรือประมงเป็นลูกจ้างแพปลาชำนาญงาน เพราะต้องการอยู่บนฝั่งไม่ต้องออกเรือประมงไปจับสัตว์ทะเลที่ต้องใช้ระยะเวลานาน ส่วนลูกจ้างภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นลูกจ้างแพปลาชำนาญงานค่อนข้างน้อย เนื่องจากลูกจ้างกลุ่มนี้ได้ปรับเปลี่ยนไปเป็นลูกจ้างธุรกิจอื่นๆ ซึ่งเป็นช่วงที่มโนบายพัฒนาประเทศไทยให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ของคณะรัฐมนตรี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ สภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของลูกจ้างแพปลาชำนาญงานค่อนข้างพอมีพอกินจนถึงค่อนข้างดี ซึ่งใกล้เคียงกับลูกจ้างเรือประมงชำนาญงาน แต่ลูกจ้างแพปลาชำนาญงานจะสภาพครอบครัวที่อบอุ่นกว่า เนื่องจากมีเวลาดูแลบุตรหลานใกล้ชิดกว่าลูกจ้างเรือประมงชำนาญงาน

3. กลุ่มลูกจ้างระยะหัวหน้าคนงาน

กลุ่มลูกจ้างระยะหัวหน้าคนงาน หลังจากลูกจ้างประมงสั่งสมทักษะ ประสบการณ์และความชำนาญในการประกอบอาชีพประมง พร้อมทั้งได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงานและผู้ประกอบการประมงจนถึงที่สุด ผู้ประกอบการประมงก็จะได้รับการตำแหน่งหน้าที่เป็นหัวหน้าคนงาน มีอำนาจตัดสินใจแทนผู้ประกอบการประมงได้บางส่วน มีหน้าที่กำกับ ดูแลคนงานอื่นและ

แก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้าแทนผู้ประกอบการ ประกอบด้วย หัวหน้าคนงานแพปลา และได้กัังเรือประมง ซึ่งแต่ละกลุ่มมีลักษณะการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกันดังนี้

3.1 หัวหน้าคนงานแพปลา จะไม่มีลักษณะตำแหน่งหน้าที่แน่ชัด แต่จะเป็นที่รู้จักใน กลุ่มลูกจ้างแพปลาว่าใครเป็นหัวหน้าคนงานแพปลา มีหน้าที่ติดต่อและนัดหมายเวลาการปฏิบัติงานในแต่ละวันกับลูกจ้างแพปลาคนอื่น ติดต่อประสานงานกับผู้ประกอบการเรือประมง ขณะผู้ประกอบการแพปลายังไม่มาปฏิบัติงาน ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของลูกจ้างแพปลาคนอื่น ดูแลการซื้อขายสัตว์ทะเลและจัดส่งให้กับลูกค้าตามคำสั่งของผู้ประกอบการแพปลา เป็นต้น (สายยนต์ เศษขุนทด, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2554) กลุ่มลูกจ้างจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียง จะพัฒนาเป็นหัวหน้าคนงานแพปลาได้รวดเร็วกว่าลูกจ้างภาคอื่น เนื่องจากเป็นลูกจ้างแพปลา มากกว่าลูกจ้างภาคอื่นๆ และมีทักษะ ประสบการณ์ ความชำนาญในการประกอบอาชีพลูกจ้างแพปลา มากกว่าลูกจ้างภาคอื่นๆ พร้อมทั้งได้รับความไว้วางใจจากผู้ประกอบการแพปลา มากกว่าลูกจ้างภาคอื่นๆ ส่วนลูกจ้างภาคกลางตอนล่างและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้ลูกจ้างกลุ่มนี้ที่ สามารถเป็นหัวหน้าคนงานแพปลา ค่อนข้างน้อยตามไปด้วย ส่วนลูกจ้างภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะมีบุคคลที่สามารถพัฒนาเป็นหัวหน้าคนงานแพปลา ค่อนข้างน้อย เนื่องจากปรับเปลี่ยนอาชีพไป เป็นลูกจ้างธุรกิจประเภทอื่น หรืออพยพกลับภูมิลำเนาเดิมของตนเอง สภาพความเป็นอยู่ค่อนข้าง สะดวกสบาย สามารถตอบสนองความต้องการด้านวัตถุและคุณภาพชีวิตของคนในครอบครัวได้ เป็นอย่างดี พร้อมทั้งได้รับการยอมรับจากบุคคลทั่วไปในสังคม เนื่องจากหัวหน้าคนงานเหล่านี้ ค่อนข้างจะมีรายได้สูงไม่ต้องจากหัวหน้าฝ่ายหรือระดับผู้จัดการของหน่วยธุรกิจอื่นเลยทีเดียว แม้ ลูกจ้างจะมีคุณวุฒิการศึกษาในระดับภาคบังคับตามหลักสูตรเก่า (ประถมศึกษาปีที่ 4) จึงถือว่าการ เป็นหัวหน้าคนงานสามารถพัฒนาฐานะทางเศรษฐกิจและฐานะทางสังคมของครอบครัว ผู้ประกอบการประมงในช่วงที่ปฏิบัติงานเป็นหัวหน้าคนงานได้เป็นอย่างดี (สุริย์ ใสหวนเจริญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2554)

3.2 ได้กััง เป็นคำที่ได้รับความนิยมจากภาษาจีนหมายถึง กัปัดันเรือประมงนั่นเอง หน้าที่ ของได้กัังในอดีตจะได้รับเงินมาบริหารจัดการจำนวนหนึ่ง เพื่อจัดหาเสบียง เป็นค่าจ้างลูกจ้าง เรือประมงในแต่ละเที่ยวที่ออกจับสัตว์ทะเล ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าน้ำแข็งในการดองสัตว์ทะเล พร้อมกับค่าตอบแทนของตัวได้กัังอีกด้วย ทำให้ได้กัังต้องมีทักษะในการบริหารจัดการที่ดีจึงจะ ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ พร้อมทั้งต้องมีทักษะด้านการเดินเรือและต้องรู้จักใช้ เครื่องมือที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี ประกอบกับต้องรู้แหล่งที่จะจับสัตว์ทะเลแต่ละประเภท เพื่อลด ค่าใช้จ่ายด้านน้ำมันเชื้อเพลิงและสามารถจับสัตว์ทะเลที่เป็นเป้าหมายได้ในปริมาณที่น่าพอใจทะเล (อนันต์ ดันเจริญ, สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2553) กลุ่มลูกจ้างภาคกลางตอนล่างและภาคตะวันออกเฉียง

จะพัฒนาเป็นได้กึ่งได้ก่อนลูกจ้างภาคอื่น เนื่องจากกลุ่มลูกจ้างดังกล่าวมีทักษะ ประสบการณ์และความชำนาญในการประกอบอาชีพประมงสูง และได้รับการยอมรับจากผู้ประกอบการเรือประมงให้เป็นได้กึ่งมากกว่าลูกจ้างภาคอื่น ส่วนลูกจ้างจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียงที่เป็นได้กึ่งจะมีค่อนข้างน้อย เนื่องจากปรับเปลี่ยนตนเองเป็นผู้ประกอบการประมงตั้งแต่เป็นลูกจ้างเรือประมงชำนาญงาน ส่วนลูกจ้างภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นกลุ่มสุดท้ายที่พัฒนาเป็นได้กึ่งเรือประมง ซึ่งปัจจุบันได้กึ่งเรือประมงในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่จะเป็นลูกจ้างกลุ่มนี้ เนื่องจากทดแทนลูกจ้างภาคกลางตอนล่างและภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เกษียณไปตามวัยและปรับเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นๆ ตามสภาพร่างกายที่เริ่มร่วงโรย หรือบางส่วนเริ่มปรับเปลี่ยนเป็นผู้ประกอบการประมงในจังหวัดสงขลา สภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของได้กึ่งค่อนข้างสะดวกสบาย สามารถตอบสนองความต้องการด้านวัตถุและคุณภาพชีวิตของคนในครอบครัวได้เป็นอย่างดี พร้อมทั้งได้รับการยอมรับจากบุคคลทั่วไปในสังคม เนื่องจากการเป็นได้กึ่งจะมีรายได้ค่อนข้างสูงและยังได้รับส่วนแบ่งจากยอดขายสัตว์ทะเลในแต่ละครั้งอีกด้วย

4. การพัฒนาเป็นผู้ประกอบการประมง จะเกิดขึ้นในช่วงนโยบายปรับเปลี่ยนประเทศไทยจากประเทศเกษตรกรรมสู่ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ซึ่งมีการเปิดใช้ท่าเทียบเรือประมงสงขลา 2 (ท่าสะพาน) เพื่อรองรับการขยายตัวของประมงเชิงพาณิชย์ในจังหวัดสงขลา และการพัฒนาของโรงงานอุตสาหกรรมอาหารทะเล ทำให้การประมงเชิงพาณิชย์ในจังหวัดสงขลามีความเจริญรุ่งเรืองที่สุด ส่งผลให้ลูกจ้างประมงระยะชำนาญงานและระยะหัวหน้าคนงานที่มีศักยภาพเริ่มมองหาโอกาสในการประกอบธุรกิจประมงของตนเอง เนื่องจากความเบื่อหน่ายต่อสภาพการปฏิบัติงานของลูกจ้างประมงที่ค่อนข้างทรากตรำงานหนัก การเสี่ยงอันตรายต่างๆ จากการปฏิบัติงาน และการถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ประกอบการประมง ซึ่งลูกจ้างประมงที่จะพัฒนาเป็นผู้ประกอบการประมงจะเริ่มจากการเป็นผู้ค้าปลีกสัตว์ทะเลที่ใช้ทุนในการประกอบการค่อนข้างน้อย เมื่อสะสมทุนได้มากพอก็จะพัฒนาเป็นผู้ค้าส่งสัตว์ทะเล หรือผู้ประกอบการแปปลา จวบจนมีเงินทุนพอเพียงต่อการต่อเรือประมง การจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์การประมง พร้อมทั้งเงินหมุนเวียนในการประกอบการก็อาจพัฒนาเป็นผู้ประกอบการเรือประมงในที่สุด

พัฒนาการขณะเป็นผู้ประกอบการประมง

ก่อนเป็นผู้ประกอบการประมง ลูกจ้างประมงที่ต้องการประกอบธุรกิจประมง จะต้องเตรียมความพร้อมและเงินทุน เพื่อสามารถประกอบธุรกิจประมงให้อยู่รอดในสภาวะการณ์ปัจจุบัน และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมจากลูกจ้างประมงเป็นผู้ประกอบการประมง เมื่อปฏิบัติจนจนถึงจุดอิ่มตัว ลูกจ้างประมงบางส่วนก็เริ่มที่จะผันตนเองเป็นผู้ประกอบการประมง เพื่อสร้างธุรกิจที่เป็นของตนเองให้ประสบความสำเร็จตามความคาดหวัง ซึ่งประเด็นที่ลูกจ้างประมงต้องเตรียมความพร้อมในการดำเนินธุรกิจประมงมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การเล็งเห็นโอกาสทางธุรกิจ ลูกจ้างที่จะพัฒนาเป็นผู้ประกอบการประมงได้ต้องเล็งเห็นโอกาสทางธุรกิจที่ตนเองมีศักยภาพที่จะดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จได้ โดยประเมินจากเงินลงทุน ทักษะ ประสบการณ์ และความชำนาญในประกอบธุรกิจประมง การติดต่อประสานงานกับคู่ค้าทางธุรกิจ เป็นต้น (สุริย์ ใสสวัสดิ์เจริญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2554)

1.2 การกล้าลงทุน แม้ผู้ประกอบการประมงจะเล็งเห็นถึงโอกาสทางธุรกิจที่ตนเองสามารถดำเนินการได้ แต่ถ้าไม่กล้าลงทุนเพราะเกิดภาวะความกังวลจนเกินไป ลูกจ้างประมงก็ไม่มีทางที่จะพัฒนาเป็นผู้ประกอบการประมงได้ แม้จะไม่มีหลักประกันถึงความสำเร็จที่จะได้รับ ดังนั้น คำกล่าวที่ว่า “เพียงลงมือทำก็เท่ากับมีโอกาสประสบความสำเร็จ แต่ถ้าไม่กล้าทำอย่าหวังถึงความสำเร็จ แม้แต่โอกาสที่ก้าวหน้าก็ยังไม่มี” (สุริย์ ใสสวัสดิ์เจริญ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2554)

1.3 การทำธุรกิจแบบค่อยเป็นค่อยไป การทำธุรกิจผู้ประกอบการประมงย่อมต้องการความสำเร็จและผลตอบแทนที่จะเกิดจากการดำเนินธุรกิจ ถ้าผู้ประกอบการประมงมุ่งหวังความสำเร็จที่รวดเร็วและผลตอบแทนจำนวนมาก ก็จะมุ่งประกอบธุรกิจโดยขาดความรอบคอบและขาดตรรกะที่ดี ส่งผลถึงการพิจารณาปัจจัยทั้งด้านบวกและลบที่จะส่งผลให้การดำเนินธุรกิจประมงประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวได้เพียงชั่วพริบตา ดังนั้นผู้ประกอบการประมงควรทำธุรกิจแบบค่อยเป็นค่อยไปตามศักยภาพของตนเอง เพื่อสร้างความมั่นคงในการประกอบธุรกิจและผลตอบแทนที่ยั่งยืนจากประกอบธุรกิจประมงอีกด้วย (สุภากร เสวตชนาดล, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2554)

1.4 การบริหารจัดการธุรกิจอย่างมืออาชีพ การบริหารธุรกิจในปัจจุบันผู้ประกอบการประมงต้องบริหารจัดการธุรกิจให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต้องเรียนรู้และสร้างระบบบริหารจัดการธุรกิจที่สามารถตอบสนองเป้าหมายของผู้ประกอบการประมงได้อย่างเหมาะสม พร้อมทั้งต้องเรียนรู้การทำธุรกรรมทางการเงินกับสถาบันการเงิน เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดอาชญากรรมและการทุจริตภายในองค์กร (เครือน้อย อินทรอุดม, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2554)

1.5 การสะสมทุนเพื่อประกอบธุรกิจประมงในอนาคต การประกอบธุรกิจไม่ว่าจะเป็นธุรกิจใดก็ตาม เงินทุนเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจตั้งแต่เริ่มก่อตั้งธุรกิจ การดำเนินธุรกิจตลอดจนขยายธุรกิจให้มีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งเงินทุนที่ผู้ประกอบการประมงนำมาประกอบธุรกิจมีรายละเอียดดังนี้

(1) เงินออม เป็นทุนที่ลูกจ้างจะสะสมจากรายได้ที่ได้รับจากเงินเดือนหรือค่าจ้างรายวัน เพื่อเก็บไว้ใช้ในยามฉุกเฉินและเป็นทุนในการประกอบธุรกิจต่อไปในอนาคต ซึ่งผู้ประกอบการประมงจะเริ่มสะสมได้ในช่วงเป็นลูกจ้างระดับชำนาญงานและจะมีความสามารถเพิ่มเงินออมมากขึ้นเมื่อเป็นลูกจ้างประมงระดับหัวหน้าคนงาน โดยเงินอมนอกจากรายได้จากเงินเดือนหรือค่าจ้างรายวันที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีเงินส่วนแบ่งจากการขายสัตว์ทะเลที่จับมาได้ของใต้กั้งและเงินให้เปล่าในช่วงเทศกาลต่างๆ เช่น เทศกาลตรุษจีน เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลสารทเดือนสิบและเทศกาลฮารีรายอสำหรับลูกจ้างประมงที่เป็นมุสลิม (ศุภากร เสวตธนาคล, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2554)

(2) เงินกู้ยืม เนื่องจากการเริ่มประกอบธุรกิจประมงผู้ประกอบการประมงมักจะมีเงินออมไม่เพียงพอต่อการลงทุน พร้อมทั้งการประกอบธุรกิจบางครั้งเป็นเรื่องของจังหวะและโอกาส ซึ่งผู้ประกอบการประมงไม่สามารถกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนในการเริ่มธุรกิจได้ จึงจำเป็นต้องกู้ยืมเพื่อนำเงินมาลงทุนในช่วงเริ่มประกอบธุรกิจ โดยเงินที่กู้ยืมมักมาจากบิดามารดา เครือญาติ มิตรสหายหรือแม้กระทั่งผู้ประกอบการประมงที่เป็นอดีตผู้บังคับบัญชาเป็นหลัก เพราะลูกจ้างประมงที่ต้องการกู้ยืมเงินมาประกอบธุรกิจไม่มีหลักทรัพย์ไปค้ำประกันการกู้ยืมจากสถาบันการเงินได้ (ตา พรานสมุทร, สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2553)

(3) การได้รับเครดิต ถือเป็นทุนในการเริ่มประกอบธุรกิจประมง เกิดจากความเชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อลูกจ้างประมงตั้งแต่ต้น จนกระทั่งลูกจ้างประมงพัฒนาเป็นผู้ประกอบการประมง ผู้ประกอบการประมงที่เป็นคู่ค้าทางธุรกิจกับลูกจ้างประมงมักจะทำให้เครดิตแก่ลูกจ้างประมงที่ประกอบธุรกิจประมงในช่วงแรก เมื่อมีรายได้ก็ค่อยมาชำระหนี้ที่ค้างไว้แก่ผู้ประกอบการประมงที่เป็นคู่ค้าทางธุรกิจ ซึ่งการประกอบธุรกิจประมงในช่วงแรกผู้ประกอบการประมงยังไม่เงินหมุนเวียนมากนักการได้รับเครดิตจากผู้ประกอบการประมงที่เป็นคู่ค้าทางธุรกิจ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินธุรกิจประมงจนสามารถสะสมเงินหมุนเวียนให้เพียงพอสำหรับการดำเนินธุรกิจได้ในระดับหนึ่งแล้วค่อยปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารจัดการด้านการเงินให้เป็นไปตามปกติ (เครืออ่อน อิงทรอุดม, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2554)

2. ทุนกับรูปแบบการประกอบธุรกิจประมง เมื่อลูกจ้างประมงสั่งสมประสบการณ์ เงินทุน และแสวงหาโอกาสทางธุรกิจที่ประจวบเหมาะ ก็จะพัฒนาเป็นผู้ประกอบการประมงในที่สุด ซึ่งผู้ประกอบการประมงในจังหวัดสามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ค้าปลีกรสัตว์ทะเล ผู้ค้าส่งสัตว์ทะเล ผู้ประกอบการแปรรูปและผู้ประกอบการเรือประมง ซึ่งแต่ละกลุ่มมีลักษณะแตกต่างกันดังนี้

2.1 ผู้ค้าปลีกสัตว์ทะเล เนื่องจากการเป็นผู้ประกอบการปลีกสัตว์ทะเลใช้เงินลงทุนไม่สูงนัก ซึ่งทุนที่ใช้ในการประกอบธุรกิจค้าปลีกสัตว์ทะเลประมาณ 30,000 บาทขึ้นไป โดยทุนที่ใช้ในการประกอบธุรกิจจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับลักษณะของแผงค้าและประเภทของสัตว์ทะเลที่ค้านั่นเอง เมื่อผู้ประกอบการประมงมีทักษะ ประสบการณ์ ความชำนาญและทุนในการประกอบธุรกิจประมงอยู่ระดับหนึ่งแล้ว พร้อมทั้งระบบบริหารจัดการ ไม่ซับซ้อนมากนัก ทำให้ผู้ประกอบการประมงสามารถประกอบธุรกิจค้าปลีกสัตว์ทะเลได้อย่างง่ายกว่าการเป็นผู้ประกอบการประมงอื่น ขั้นตอนการประกอบการค้าปลีกสัตว์ทะเลจะเริ่มจากการติดต่อเพื่อขอเช่าหรือเช่าแผงขายสัตว์ทะเลในตลาดสดต่างๆ เช่น ตลาดทรัพย์สิน ตลาดสถานีรถไฟหรือตลาดสดเทศบาลนครหาดใหญ่ เป็นต้น จัดหารถเพื่อขนส่งสัตว์ทะเลที่ต้องการจะนำมาขายที่แผงสัตว์ทะเลที่เตรียมไว้อาจเป็นส่วนตัวของผู้ประกอบการประมง รถรับจ้างขนส่ง เป็นต้น ติดต่อซื้อขายกับผู้ประกอบการค้าส่งสัตว์ทะเลหรือผู้ประกอบการแพปลาที่จำหน่ายสัตว์ทะเลที่ต้องการนำไปจำหน่าย การตั้งราคาและการบริหารจัดการด้านการเงินมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากผู้ประกอบการค้าปลีกสัตว์ทะเลที่ไม่ประสบความสำเร็จก็มาจากการขาดการบริหารจัดการด้านการเงินที่ดีและไม่คัดแยกกำไรที่แท้จริงออกจากเงินลงทุนหมุนเวียนอย่างชัดเจน (ศุภากร เสวตธนาตล, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2554) กลุ่มผู้ประกอบการจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียงจะพัฒนาเป็นแม่ค้าปลีกได้ค่อนข้างรวดเร็วกว่าผู้ประกอบการกลุ่มอื่นๆ เนื่องจากมีความคุ้นเคยกับพื้นที่ในการประกอบธุรกิจ เช่น ตลาดทรัพย์สิน ตลาดเทศบาลนครหาดใหญ่ เป็นต้น และการได้รับความช่วยเหลือจากผู้ที่เอื้อโอกาสทางธุรกิจค้าปลีกสัตว์ทะเล ทำให้ผู้ประกอบการกลุ่มนี้ค่อนข้างได้เปรียบกว่าผู้ประกอบการกลุ่มอื่นๆ ส่วนผู้ประกอบการภาคกลางตอนล่าง ภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอยู่ค่อนข้างน้อย เนื่องจากไม่คุ้นเคยกับพื้นที่ในการประกอบธุรกิจและขาดได้รับความช่วยเหลือจากผู้ที่เอื้อโอกาสทางธุรกิจค้าปลีกสัตว์ทะเล ทำให้ผู้ประกอบการที่เหลือนี้อาจต้องพยายามมากกว่าผู้ประกอบการที่จังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียง

2.2 ผู้ค้าส่งสัตว์ทะเล จะเป็นการพัฒนาอีกขั้นหนึ่งของผู้ประกอบการค้าปลีกสัตว์ทะเลที่สังเกตเห็นดูทางในการขยายธุรกิจให้มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น พร้อมทั้งสร้างรายได้มากกว่าขณะเป็นแม่ค้าปลีกสัตว์ทะเล แต่จะต้องใช้เงินลงทุนสูงกว่าผู้ประกอบการค้าปลีกสัตว์ทะเล โดยทุนที่ใช้ในการประกอบธุรกิจค้าส่งสัตว์ทะเลประมาณ 200,000 บาทขึ้นไป ทั้งต้องติดต่อกับผู้ประกอบการเรือประมงในการขอซื้อและคัดแยกสัตว์ทะเลที่ผู้ประกอบการค้าส่งสัตว์ทะเลต้องการที่จะจัดจำหน่ายแก่ผู้ประกอบการค้าปลีกสัตว์ทะเลต่อไป ขั้นตอนการประกอบการค้าส่งสัตว์ทะเลจะเริ่มจากการติดต่อขอเช่าล็อกแม่ค้ากับองค์การสะพานปลาสงขลา ซึ่งจะอยู่ในบริเวณท่าเทียบเรือประมงสงขลา2 (ท่าสะพาน) เพื่อสะดวกต่อการคัดแยกสัตว์ทะเล การขนส่งไปยังล็อกแม่ค้าส่งสัตว์และ

สะดวกในการติดต่อซื้อขายสัตว์ทะเลกับแม่ค้าปลีก ติดต่อกับผู้ประกอบการเรือประมงเพื่อทำสัญญาซื้อขายสัตว์ทะเลที่ต้องการและคัดแยกสัตว์ทะเลที่ต้องการจากเรือประมง จัดเตรียมเงินทุนหมุนเวียนให้พอเพียงกับค่าใช้จ่ายที่ต้องชำระค่าสัตว์ทะเลให้แก่ผู้ประกอบการเรือประมง จัดหาลูกจ้างประมงเพื่อทำการคัดแยกสัตว์ทะเล ขนส่งสัตว์ทะเลมาจำหน่ายที่ลือกแม่ค้าส่งและคองสัตว์ทะเลไว้จำหน่ายในวันถัดไป จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจประมง เช่น ลังสำหรับคองสัตว์ทะเลขนาดต่างๆ เครื่องชั่ง เ่งใส่สัตว์ทะเลและใบแสดงรายการสัตว์ทะเล เป็นต้น (เครื่องมือ อินทรอุดม, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2554) กลุ่มผู้ประกอบการแต่ละภาคก่อนข้างจะพัฒนาเป็นผู้ประกอบการค้าส่งสัตว์ทะเลในอัตราเท่าเทียมกัน เนื่องจากผู้ประกอบการค้าส่งสัตว์ทะเลต้องมีความคุ้นเคยกับพื้นที่ในการประกอบธุรกิจและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคู่ค้าทางธุรกิจอย่างเท่าเทียมกัน ทำให้ผู้ประกอบการค้าส่งสัตว์ทะเลแต่ละกลุ่มไม่มีใครได้เปรียบเสียเปรียบกันมากนัก ซึ่งการพัฒนาเป็นผู้ประกอบการค้าส่งสัตว์ทะเลจะมีอยู่สองลักษณะ คือ การพัฒนาจากผู้ค้าปลีกสัตว์ทะเลมาเป็นผู้ค้าส่งสัตว์ทะเล ซึ่งถือว่าเป็นไปตามวัฏจักรของการดำเนินธุรกิจ เมื่อมีเงินทุนมากขึ้นผู้ประกอบการก็ต้องการพัฒนาธุรกิจของตนเองให้มีขนาดใหญ่ขึ้นตามไปด้วย อีกแบบหนึ่งคือการพัฒนาจากลูกจ้างประมงสู่ผู้ประกอบการค้าส่งสัตว์ทะเล ซึ่งเป็นการพัฒนาแบบก้าวกระโดดและค่อนข้างเสี่ยงที่จะประกอบธุรกิจพบกับความล้มเหลว

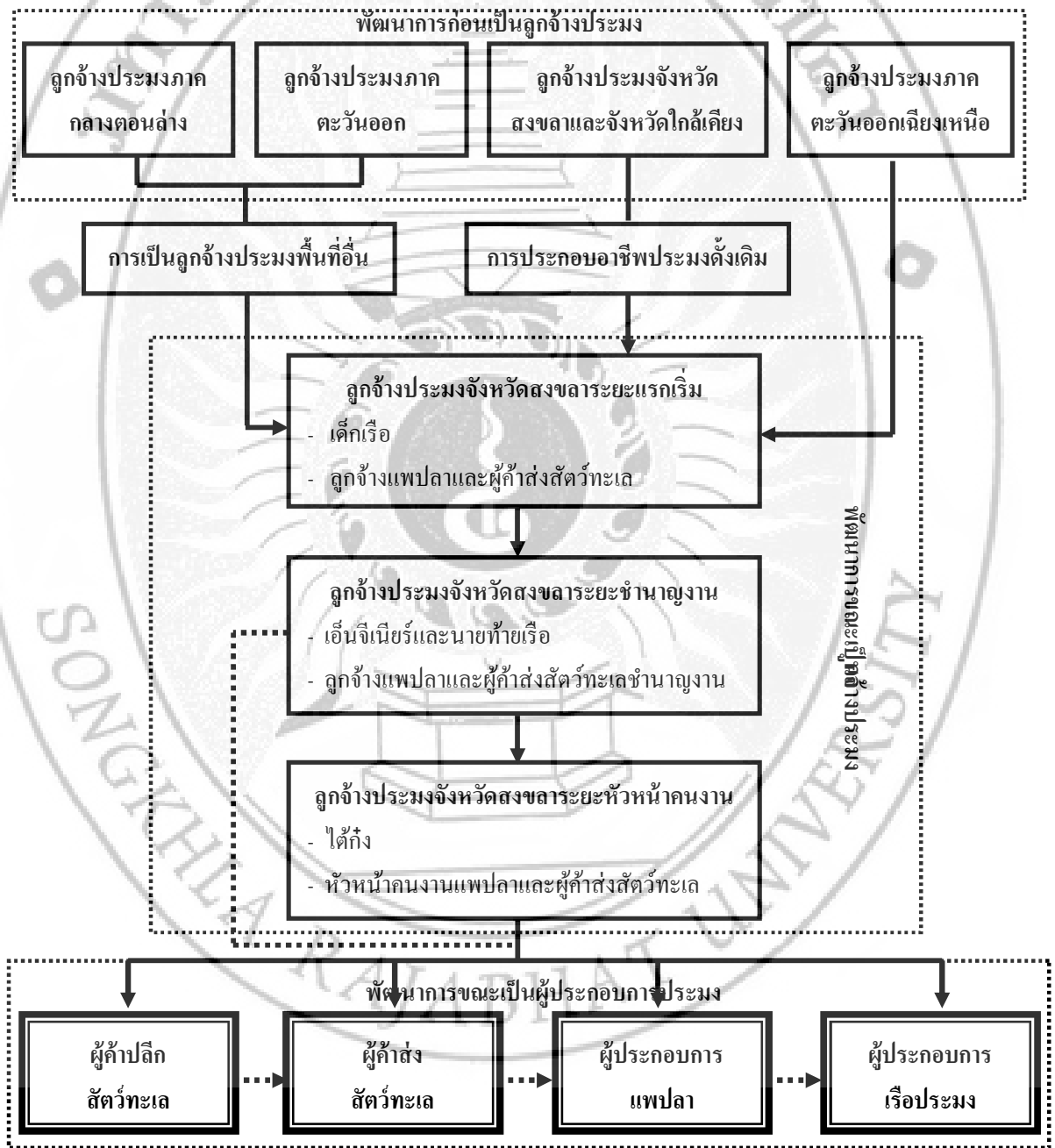
2.3 ผู้ประกอบการแพปลา มีลักษณะการดำเนินงานคล้ายกับผู้ประกอบการค้าส่งสัตว์ทะเล แต่จะมีการเช่าซื้ออาคารพาณิชย์ทำเป็นสถานประกอบการ ซึ่งผู้ประกอบการแพสัตว์ทะเลต้องมีเงินลงทุนสูงกว่าผู้ประกอบการค้าส่งสัตว์ทะเล โดยทุนที่ใช้ในการประกอบธุรกิจแพปลาประมาณ 3,000,000 บาทขึ้นไป เนื่องจากมีเงินลงทุนมากผู้ประกอบการแพสัตว์ทะเลอาจเป็นผู้ประกอบการเรือประมงควบคู่กันไป ขั้นตอนการประกอบการแพปลาเริ่มจากการเช่าซื้อแพปลาที่องค์การสะพานปลา หรืออาคารพาณิชย์ภายนอกที่อยู่ใกล้เคียงกับท่าเทียบเรือสงขลา 2 (ท่าสะพาน) ติดต่อกับผู้ประกอบการเรือประมงเพื่อทำสัญญาซื้อขายสัตว์ทะเลที่ต้องการและคัดแยกสัตว์ทะเลที่ต้องการจากเรือประมงแต่ถ้าผู้ประกอบการแพปลาเป็นผู้ประกอบการเรือประมงด้วยก็ไม่ต้องมีความจำเป็นต้องติดต่อกับผู้ประกอบการเรือประมงอื่นๆ จัดเตรียมเงินทุนหมุนเวียนให้พอเพียงกับค่าใช้จ่ายที่ต้องชำระค่าสัตว์ทะเลให้แก่ผู้ประกอบการเรือประมง จัดหาลูกจ้างประมงเพื่อทำการคัดแยกสัตว์ทะเล ขนส่งสัตว์ทะเลมาจำหน่ายที่ลือกแม่ค้าส่งและคองสัตว์ทะเลไว้จำหน่ายในวันถัดไป จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจประมง เช่น ลังสำหรับคองสัตว์ทะเลขนาดต่างๆ เครื่องชั่ง เ่งใส่สัตว์ทะเลและใบแสดงรายการสัตว์ทะเล เป็นต้น จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกับผู้ประกอบการแม่ค้าส่งสัตว์ทะเลเพียงการเช่าซื้อแพปลา และจำเป็นต้องมีทักษะในการทำธุรกรรมทางการเงินกับธนาคารเป็นอย่างดี เนื่องจากเงินในการดำเนินธุรกิจมีจำนวนมากและมี

ความสะดวกในการบริหารจัดการด้านการเงินที่ปลอดภัยกว่าการถือเงินสดจำนวนมากไว้ที่ผู้ประกอบการแปปลาเอง (ศุภากร เสวตธนาคล, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2554) กลุ่มผู้ประกอบการจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียงจะพัฒนาเป็นผู้ประกอบการแปปลามากกว่าผู้ประกอบการกลุ่มอื่นๆ เนื่องจากผู้ประกอบการกลุ่มดังกล่าวต้องการพัฒนาธุรกิจให้มีความมั่นคงและสามารถหาแหล่งเงินทุนได้ง่ายกว่าผู้ประกอบการกลุ่มอื่นๆ ทำให้ผู้ประกอบการจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียงได้เปรียบกว่าผู้ประกอบการกลุ่มอื่นๆ

2.4 ผู้ประกอบการเรือประมงจะเป็นกลุ่มผู้ประกอบการประมงที่ต้องมีเงินลงทุนมากที่สุด โดยทุนที่ใช้ในการประกอบธุรกิจเรือประมงประมาณ 5,000,000 บาทขึ้นไป เนื่องจากการต่อเรือประมงแต่ละลำ และการติดตั้งเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ มีราคาสูง พร้อมทั้งต้องมีเงินทุนหมุนเวียนที่พอเพียงแก่การดำเนินธุรกิจ ทำให้ผู้ประกอบการประมงต้องมีทักษะ ประสบการณ์และความชำนาญในการประกอบอาชีพประมงเป็นอย่างสูง พร้อมทั้งมีวิธีการจัดการเรือประมงที่ดี ซึ่งมีความยุ่งยากกว่าผู้ประกอบการประมงอื่นๆ นอกจากต้องบริหารจัดการเรือประมงและบุคลากรที่ดีแล้ว จะต้องบริหารความเสี่ยงจากการขอสัมปทานจับสัตว์ทะเลในประเทศเพื่อนบ้าน การถูกปล้นจากโจรสลัดบริเวณช่องแคบมะละกา การถูกจับกุมเรือประมงในประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น ขั้นตอนการประกอบการเรือประมงเริ่มจากการต่อหรือซื้อเรือประมง ซึ่งต้นทุนตรงนี้ค่อนข้างสูง และผู้ประกอบการเรือประมงต้องมีความรู้เกี่ยวเรือประมงพร้อมทั้งเครื่องมือที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี จัดหาลูกจ้างเรือประมงได้แก่ ใต้กั้ง นายท้าย อีเนียและเด็กเรือ ติดต่อกับผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับเรือประมง เช่น ผู้ประกอบการสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงเรือประมง ผู้ประกอบการโรงน้ำแข็ง เป็นต้น จัดเตรียมเงินทุนหมุนเวียนให้พอเพียงต่อการออกจับสัตว์ทะเลในแต่ละรอบ ทำการขอสัมปทานการประมงในน่านน้ำประเทศเพื่อนบ้าน (อนันต์ ตันเจริญ, สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2553) กลุ่มผู้ประกอบการภาคกลางตอนล่างและภาคตะวันออกจะพัฒนาเป็นผู้ประกอบการเรือประมงมากกว่าผู้ประกอบการกลุ่มอื่น เนื่องจากผู้ประกอบการกลุ่มดังกล่าวส่วนใหญ่มักเป็นใต้กั้งเรือประมงมาก่อน ทำให้มีทักษะ ประสบการณ์และความชำนาญในการประกอบธุรกิจเรือประมงเป็นอย่างดี รองลงมาก็เป็นกลุ่มผู้ประกอบการจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียง เนื่องจากเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายกว่าผู้ประกอบการกลุ่มอื่นๆ แต่ยังมีทักษะ ประสบการณ์และความชำนาญน้อยกว่าผู้ประกอบการเรือประมงจากภาคกลางตอนล่างและภาคตะวันออก ส่วนผู้ประกอบการภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่พบการเป็นผู้ประกอบการเรือประมงในจังหวัดสงขลา

เส้นทางพัฒนาการจากลูกจ้างประมงสู่ผู้ประกอบการประมง

เส้นทางพัฒนาการจากลูกจ้างประมงผู้ประกอบการประมงในจังหวัดสงขลา จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ถึงพัฒนาการของผู้ประกอบการประมงตั้งแต่ก่อนเป็นลูกจ้างประมง ไปสู่การเป็นลูกจ้างประมงและพัฒนาการไปสู่การเป็นผู้ประกอบการประมงในที่สุด ซึ่งผู้ประกอบการประมงแต่ละกลุ่มจะมีเส้นทางในการพัฒนาตนเองที่แตกต่างกัน ตามภาพ 2

ภาพ 2 เส้นทางพัฒนาการจากลูกจ้างประมงสู่ผู้ประกอบการประมง

จากภาพ 2 จะพบว่าพัฒนาการจากลูกจ้างประมงสู่ผู้ประกอบการประมงในจังหวัดสงขลา เริ่มจากลูกจ้างประมงจากภาคต่างๆ ประกอบด้วย ลูกจ้างประมงภาคกลางตอนล่าง ลูกจ้างประมงภาคตะวันออก ลูกจ้างประมงจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียง ลูกจ้างประมงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งลูกจ้างประมงภาคกลางตอนล่างและภาคตะวันออกมักเป็นลูกจ้างประมงจากพื้นที่อื่นๆ มาก่อน ส่วนลูกจ้างประมงจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียงบางส่วนประกอบอาชีพประมงดั้งเดิมมาก่อน เข้าสู่การเป็นลูกจ้างประมงระยะแรกเริ่มในจังหวัดสงขลา แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มเด็กเรือ กลุ่มลูกจ้างแพปลาและผู้ค้าส่งสัตว์ทะเล เมื่อมีทักษะ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการประกอบอาชีพประมงก็จะสามารถพัฒนาเป็นลูกจ้างประมงระยะชำนาญงาน แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มนายท้ายเรือและอีนีเย กลุ่มลูกจ้างแพปลาและผู้ค้าส่งสัตว์ทะเลชำนาญงาน ซึ่งมีลูกจ้างประมงระยะชำนาญงานบางส่วนที่มีศักยภาพสามารถพัฒนาเป็นผู้ประกอบการประมงได้ก่อนการเป็นลูกจ้างประมงระยะหัวหน้าคนงาน ลำดับต่อมาคือการพัฒนาเป็นลูกจ้างประมงระยะหัวหน้าคนงาน แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มไต้ก๋ง กลุ่มหัวหน้าคนงาน ซึ่งการเป็นหัวหน้าคนงานจะพัฒนาทักษะ 3 ด้านประกอบด้วย ทักษะการปฏิบัติงาน ทักษะมนุษยสัมพันธ์ และทักษะการบริหารจัดการธุรกิจ หลังจากมีทุนเพียงพอต่อการประกอบการลูกจ้างประมงที่มีศักยภาพก็จะพัฒนาเป็นผู้ประกอบการประมงจะเริ่มจากการเป็นผู้ค้าปลีกสัตว์ทะเลที่ใช้ทุนในการประกอบการค่อนข้างน้อย เมื่อสะสมทุนได้มากพอก็จะพัฒนาเป็นผู้ค้าส่งสัตว์ทะเล หรือผู้ประกอบการแพปลา จวบจนมีเงินทุนพอเพียงพอต่อการต่อเรือประมง การจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์การประมง พร้อมทั้งเงินหมุนเวียนในการประกอบการก็อาจพัฒนาเป็นผู้ประกอบการเรือประมงในที่สุด